

УДК 305

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V35\(2022\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V35(2022)-15)

Макарова О. В., доктор економічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-8463-0314

e-mail: Makarova_h@ukr.net

Гендерні парадокси: проблеми досліджень у сфері праці

Анотація. Стаття присвячена питанню удосконалення методологічних засад гендерних досліджень у сфері праці. На основі узагальнення та аналізу інформації щодо досліджень у цій сфері, міжнародних доповідей про стан гендерної рівності, статистичних даних щодо питань праці та зайнятості в Україні, у статті виявлені проблеми та суперечності щодо оцінки стану гендерної рівності. Також схарактеризовані передумови, що обумовлюють особливу актуальність даної тематики, зокрема щодо новітніх змін у характері та умовах праці. Наведено приклади щодо парадоксальної оцінки стану гендерної рівності (на прикладі Швейцарії). На їх основі зроблено висновок про необхідність врахування певних аспектів гендерної нерівності, а саме, неповної зайнятості та зайнятості неоплачуваною домашньою роботою. У статті запропоновано підходи до розрахунку інтегрального індексу гендерної рівності у сфері праці зі врахуванням означених аспектів та зроблено рекомендації щодо його практичного використання та можливостей подальших досліджень. Особливу увагу приділено необхідності використанню такого джерела інформації, як обстеження часу.

Ключові слова: гендер; зайнятість; рівність; інтегральний індекс; обстеження робочої сили; домашні господарства; неоплачувана робота.

Makarova Olena, Doctor of Economic Sciences, Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Gender Paradoxes: Problems of Research in the Field of Work

Abstract. Introduction. Employment is one of the most significant characteristics of the quality of life. To a large extent, it will determine the status of a person, his income and life opportunities. The difference in the characteristics of employment may indicate social inequality, including gender. The existing ways of assessing gender equality have certain problems. They do not fully take into account all aspects of employment. In addition, in the modern world there are significant changes in the forms and nature of employment of the population: the spread of non-standard forms, informal employment and part-time employment. In this regard, there are objective reasons for the search for new approaches and methods for such an assessment.

Purpose. The article is devoted to the issue of improving the methodological foundations of gender studies in the sphere of labor.

Based on the generalization and analysis of information from gender studies in this area, international reports on the state of gender equality, statistical data on labor and employment in Ukraine, the article identifies problems in assessing the state of gender equality. The prerequisites that determine the particular relevance of this topic, in particular, regarding recent changes in the nature and working conditions, are also characterized. Examples of a paradoxical assessment of the state of gender equality are given. The example of Switzerland shows that high rates of women's participation in the labor market do not always mean equal employment conditions. On the basis of their assessment of expert information and statistical data, a conclusion was drawn about the need to take into account certain aspects of gender inequality, namely, part-time employment and unpaid domestic work. The article proposes approaches to the calculation of the integral index of gender equality in the world of work, taking into account these aspects, gives recommendations on its practical use and the possibility of further research. Particular attention is paid to the need to use such a source of information as a time survey. Because no other survey makes a distinction between leisure and domestic unpaid work.

Results. Based on the identified problems and features of inconsistencies in gender measurements, the need to improve the methodology for assessing gender equality in the field of employment is substantiated. The calculation of the coefficient of recalculation of the indicator "level of employment" in the equivalent of full working time is proposed.

Conclusions. The resulting approaches can be used to calculate a sub-index of employment equality, which can be a component of the overall gender equality index. To carry out such calculations, it is necessary to ensure the receipt of the necessary data, that is, the conduct of surveys of time use. The data obtained in this way will make it possible to more objectively assess the situation both within the country and more correctly make comparisons at the international level.

Keywords: gender; employment; equality; integral index; Labor Force Survey; households; unpaid work.

JEL Classification: D63, J16, J22.

Постановка проблеми. Головною сферою прояву зайнятості. Рівень участі, характер зайнятості, умови та рівності взагалі та гендерної рівності зокрема, є оплата праці, можливості кар'єрного зростання є

¹Стаття надійшла до редакції: 24.10.2022

Received: 24 October 2022

параметрами, які характеризують цей аспект людського життя, визначаючи його якість.

Значні зміни відбуваються у формах та характері зайнятості населення. Еволюція цифрової економіки значно актуалізувала дискусію про необхідність проведення більш ретельних досліджень з питань зайнятості часу. Зникає чітка межа між домом та роботою. Люди все частіше самостійно зайняті або працюють на віддаленні, використовуючи цифрові платформи. Їх робота може бути частково поєднана з іншими видами діяльності. Вони використовують активи своїх домашніх господарств для роботи – від комп'ютерів та смартфонів до власного житла та автомобілів. Такі зміни, безперечно, обумовлюють глибоке розуміння як самої діяльності домашніх господарств, так і гендерного розподілу та оцінки такої діяльності.

Крім проблеми оплачуваної та неоплачуваної праці, дуже важливим є розподіл часу на працю та відпочинок. Вважається, що дефіцит дозвілля є ознакою бідності, оскільки він не дає можливості людині повноцінно задовольняти потреби у відпочинку, відновленні працездатності, реалізації культурних та комунікаційних потреб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У цілому у світі показники зайнятості жінок покращуються. Близько 70% жінок у розвинених країнах та 60% у тих, що розвиваються, мають оплачувану зайнятість. Протягом двох останніх десятиріч спостерігається прискорене зростання чисельності жінок, які мають оплачувані місця. Зони гендерної нерівності на ринку праці скорочуються: збільшується чисельність жінок серед підприємців, зростає рівень освіти, змінюється на краще статус жінки в сім'ї та суспільстві. Проте багато експертів відмічають все ж недостатній прогрес та існування прихованих причин та проявів гендерної нерівності. Серед публікацій, що розглядають актуальні проблеми гендерної нерівності, можна відмітити «Глобальний звіт про гендерні розриви [1], доповіді Міжнародної організації праці [2]. Дослідження гендерних проблем на національному рівні представлені у низці робіт українських вчених, наприклад [3].

Ключовою проблемою гендерної рівності є існування так званої «скляної стелі», що перешкоджає кар'єрному просуванню жінок та можливості посісти керівні посади, нерівність в оплаті праці та більша концентрація жінок на низькооплачуваних робочих місцях і, врешті-решт, недостатнє визнання значення неоплачуваної праці, якою займаються переважно жінки. В макроекономічних показниках досі ігнорується праця з довгострокового догляду за членами сім'ї. Серед робіт, присвячених узагальненню сучасного досвіду досліджень використання часу, можна відмітити статтю Рудольфа Андорки (Rudolf Andorka) [4], а також серію публікацій журналу «Journal of Time Use Research» Міжнародної асоціації досліджень використання часу (JTUR). У цих роботах

висвітлюються методологічні питання збору даних [5], досліджуються якісні характеристики використання часу [6], аналізуються дані емпіричних досліджень використання часу на окремі види діяльності [7, 8], у тому числі рідкісні види (наприклад, пов'язані із криміналом) [9].

Щодо важливості та проблем використання даних обстеження використання часу у національних гендерних дослідженнях в Україні більш докладно йдеться у попередніх роботах автора, зокрема [10].

Формулювання цілей дослідження.

Удосконалення методології оцінювання гендерної нерівності з урахуванням «прихованих» чинників та проявів.

Основні результати дослідження. Наразі є принаймні три індикатори, за якими вимірюється гендерна рівність на міжнародному рівні: 1) Індекс гендерної рівності (The Gender Inequality Index) – інтегральний показник, що віддзеркалює нерівність у можливостях досягнень між чоловіками та жінками у трьох вимірах: репродуктивному здоров'ї, розширенні прав та можливостей, а також представленості на ринку праці; 2) Глобальний індекс гендерного розриву (Global Gender Gap Index) – глобальне дослідження та рейтинг країн світу за інтегральним показником рівності за статтю за версією Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum); індекс ранжує країни за гендерним розривом у чотирьох ключових областях: охороні здоров'я, освіті, економіці та політиці; особливістю розрахунку цього індексу є вимірювання несприятливого становища жінок у порівнянні з чоловіками; гендерний дисбаланс на користь жінок не впливає на оцінку; 3) Індекс соціальних інститутів та гендерної нерівності (SIGI) – менш відомий показник, складений Організацією економічного співробітництва та розвитку, що вимірює дискримінацію щодо жінок.

Більш докладно розглянемо перші два індекси, які містять у собі характеристики зайнятості. Перший індекс вимірює відсоток чоловіків та жінок у віці 15 років та старші, які беруть участь на ринку праці. Другий індекс, крім участі на ринку праці, враховує розрив у заробітній платі й зайнятості серед кваліфікованих працівників.

На рис. 1 показано індекси гендерної рівності у тридцяти країнах з найвищими рейтингами за версією ООН. За цими даними, у рейтингу країн найвищу позицію посідає Швейцарія. Ця країна має дуже високі показники за всіма складовими: репродуктивному здоров'ю, представленості у парламенті та на ринку праці. Наприклад, представленість на ринку праці жінок старше 25 років складає 95,6% – це один з найвищих показників у світі. Однак, ґрунтовний аналіз ситуації свідчить про наявність певних проблем щодо забезпечення гендерної рівності на ринку праці. Так, Швейцарія відрізняється високою поширеністю жіночої неповної зайнятості (лише у Нідерландах таких жінок більше, ніж у Швейцарії). У Швейцарії в

середньому жінки працюють за ставкою від 30 % до 60 % від повної зайнятості, а у половини жінок з дітьми зайнятість не перевищує 50 %. І цей феномен пояснюється не лише високим рівнем оплати праці, який дає змогу вільно обирати формат зайнятості, але й доволі серйозними складнощами щодо поєднання професійного та сімейного життя. «Попри всі заходи,

що здійснюються останнім часом, місць у дитячих дошкільних закладах все ще не вистачає і всі вони занадто дорогі. Багатьом матерям зазвичай немає сенсу працювати більше» – відмічає Іренка Кроне-Германн (Irenka Krone-Germann), виконавчий директор асоціації «Part-Time Optimisation» [11].

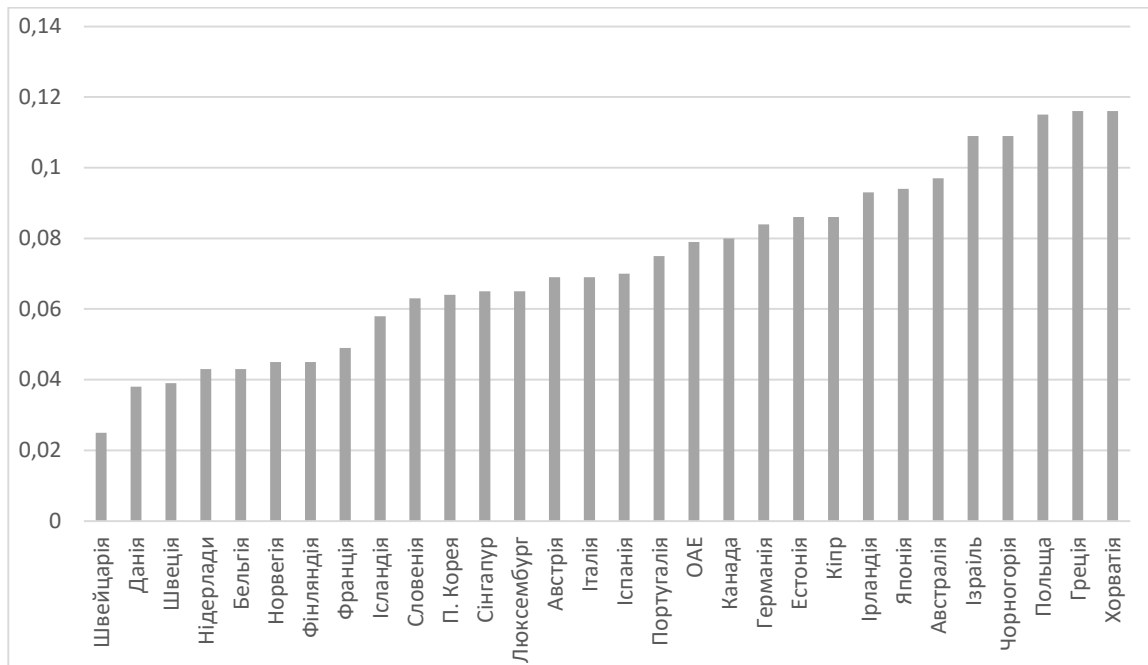

Рисунок 1 – Країни світу з найвищими рейтингами гендерної рівності (за версією ООН)

Джерело: побудовано автором на основі даних [12]

Разом з цим, у Швейцарії спостерігається один з найбільш значних у світі розривів між чоловіками та жінками щодо оплати праці за неповну ставку (понад 40 пунктів). «Швейцарія є все ще надзвичайно консервативною країною з точки зору того, як мають

розподілятися ролі у сімейній парі» – говорить Іренка Кроне-Германн [13].

На рис. 2 наведено загальний гендерний розрив з оплати праці (Gender overall earnings gap) у країнах Європейського союзу.

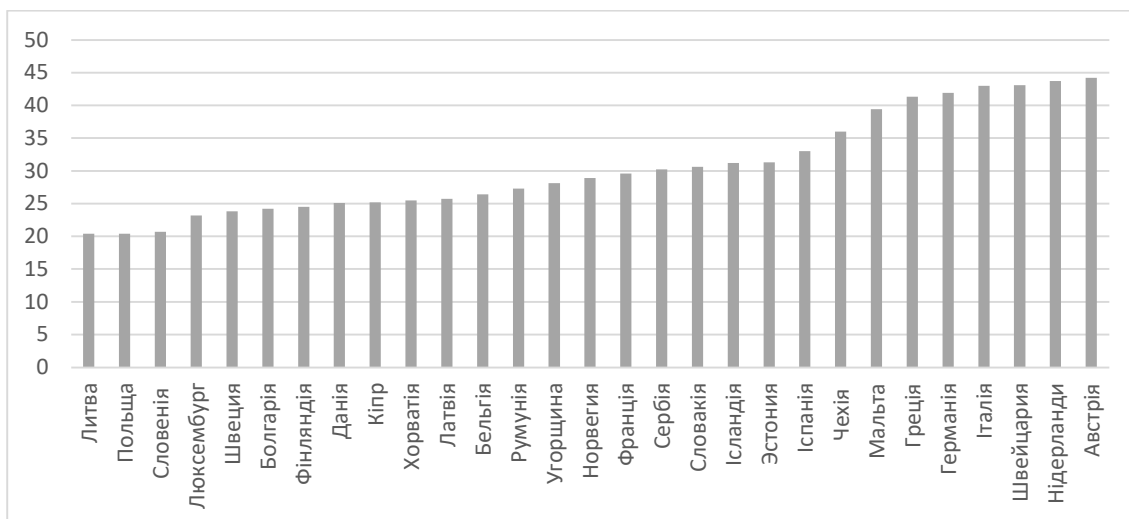

Рисунок 2 – Загальний гендерний розрив з оплати праці у країнах ЄС, %

Джерело: побудовано автором на основі даних [14]

Отже, з цих даних видно, що такі лідери гендерної рівності, як Швейцарія та Нідерланди, мають чи не найвищі показники гендерного розриву за доходами. На сьогодні у Швейцарії зростає число чоловіків (17,5%), які також роблять вибір на користь неповного робочого дня. Однак у більшості випадків зекономлений час використовується не на догляд за дітьми. За словами Іренки Кроне-Германн, «Чоловіки менше працюють для того, щоб мати більше можливостей на навчання або хобі. І лише після цього у переліку мотивів зниження трудової активності чоловіки називають сімейні причини. Тим часом жінки, які працюють на неповну ставку, роблять це саме за сімейними обставинами».

У доповіді Федерального статистичного відомства Швейцарії (BFS) 2018 р. також відмічається, що з появою дитини значна частка чоловіків, які працювали неповний день, навпаки,

переходять на повну ставку. На думку британського журналу «The Economist», який опублікував у 2018 р. так званий «Індекс скляної стелі» (glass-ceiling index), швейцарський ринок праці є одним з найбільш дискримінаційних в Європі. Така інформація дає підстави для більш ретельного дослідження питання дослідження гендерної рівності у сфері зайнятості.

В Україні робота на неповний робочий час не є значно поширеною. За даними Державної статистики, в цілому лише 15,4 % жінок та 9,2% чоловіків працюють не на повну зайнятість. У табл. 1 надані дані про розподіл працівників, що працюють за найманням за тривалістю робочого тижня. Середня тривалість робочого часу жінок складає 39 годин на тиждень, тобто лише на 1 годину менше, ніж нормативний час.

Таблиця 1 Чисельність працюючих за статтю та тривалістю робочого тижня, тис. осіб

Стать	Чисельність працюючих за тривалістю робочого тижня					
	всього	до 20 годин	20–29	30–39	40	понад 40 годин
Жінки	6029,1	2,5	4,7	8,2	75,3	9,3
Чоловіки	7064,9	0,7	4,7	8,2	75,3	9,3

Джерело: сформовано автором на основі даних [15]

Важливим джерелом інформації для аналізу політики та гендерних відмінностей є обстеження використання часу. Воно надає інформацію про час, який витрачається членами домогосподарства на виробництво заміників ринкової продукції (товарів та послуг), а також про час, проведений для відпочинку. Як правило, гендерні відмінності неможливо оцінити без цього джерела інформації, оскільки інші дані, наприклад з ОУЖД, не забезпечують можливості встановити різницю між проведенням дозвілля та неоплачуваною хатньою роботою. На жаль, наразі в Україні, які й у деяких інших країнах світу, відсутні дані про використання часу. Міжнародний досвід доводить, що подібні обстеження стали важливим напрямом соціальних досліджень у більшості країн світу, оскільки забезпечують можливість збору та узагальнення інформації про гендерні співвідношення часових витрат на оплачувану та безоплатну роботу в домашньому господарстві (включаючи хатні справи, піклування про неповнолітніх дітей і непрацездатних членів родини), час, що витрачається на діяльність, спрямовану на розвиток і навчання, відпочинок, спілкування тощо. Зростання інтересу до таких обстежень у сучасному

світі не обмежується лише гендерною тематикою. Їх значна популярність обумовлюється універсальністю та широкими можливостями застосування у дослідженнях різних сфер та аспектів людського життя.

На сьогодні є доступною статистична база даних Європейської економічної комісії (далі ЄЕК), яка сформована за офіційними статистичними даними та містить інформацію про обстеження використання часу, що проводилися у 35 країнах світу в період з 1985 до 2016 роки [13].

Для формування підходу до їх розв'язання розглянемо доступні дані:

1) рис. 3 показує гендерну різницю між часом, що витрачають жінки та чоловіки на неоплачувану хатню роботу. По Україні тут наведені експертні дані (на основі аналізу показників найближчих до України сусідів: Польща, Болгарія, Білорусь, Угорщина, країни Балтії). Як можна побачити, різниця між більшістю країн є незначною (у межах однієї години). Значно відрізняються лише чотири країни: Південна Македонія, Турція, Португалія і, особливо, Албанія – в Албанії розрив перевищує 6 годин;

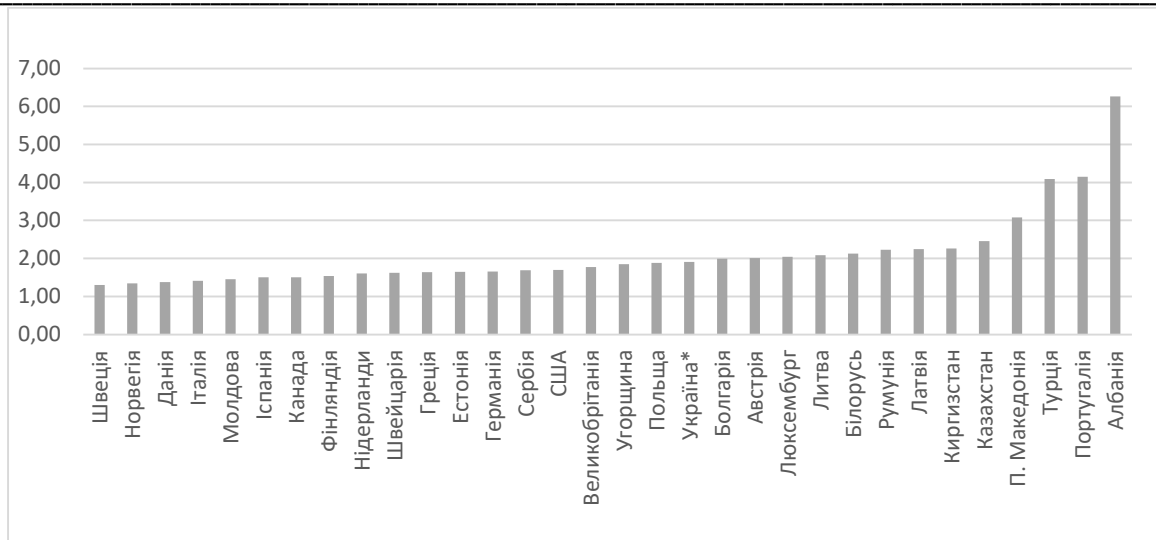

Рисунок 3 – Різниця (у годинах) витрачання часу на домашню неоплачувану роботу

Джерело: побудовано автором на основі даних [16]

2) рис. 4 показує кількість часу, що витрачають жінки та чоловіки на неоплачувану роботу. Бачимо, що цей час для жінок за наведеними країнами

коливається від 3,5 годин в Данії до 6 годин в Албанії, а для чоловіків – від 0,9 годин в Турції до 2,8 годин в Італії.

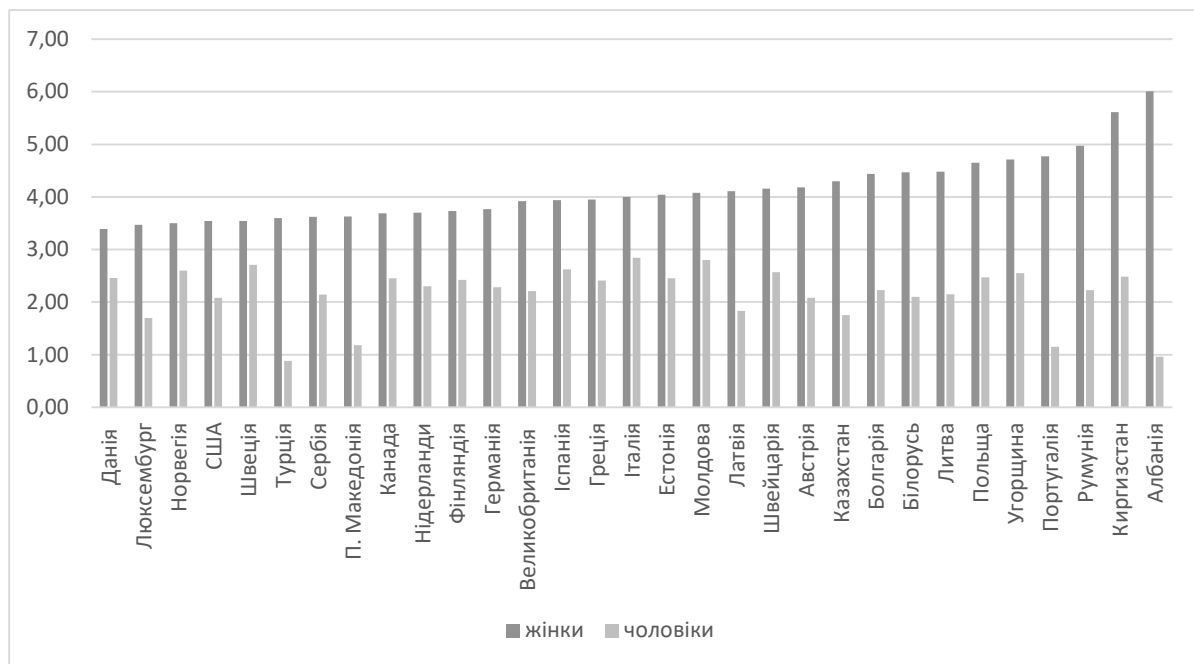

Рисунок 4 – Кількість годин, що витрачають чоловіки та жінки на домашню неоплачувану роботу

Джерело: побудовано автором на основі даних [16]

Для встановлення реального гендерного співвідношення щодо зайнятості, принаймні, необхідно визначення таких питань:
 урахування часткової зайнятості;
 урахування розриву у заробітній платі;
 урахування розриву у зайнятості неоплачуваною домашньою роботою.

Таким чином, можна запропонувати розрахунок інтегрального індексу гендерної рівності на ринку праці ($I_{грн}$) як добуток трьох показників:

$$I_{грн} = i_{нз} * i_{оп} * i_{здг} \quad (1)$$

де $i_{нз}$ – індекс неповної зайнятості;

$i_{оп}$ – індекс відставання розриву в оплаті праці;

$i_{здг}$ – індекс участі у неоплачуваній зайнятості у домашньому господарстві.

Для отримання індексу, що враховує часткову зайнятість ($i_{нз}$), необхідно перерахувати кількість осіб, які працюють в еквіваленті повної зайнятості. Виходячи з даних про їх за тривалістю робочого часу, індекс $i_{нз}$ дорівнює добутку відношення різниці між нормативним та фактичним відпрацьованим часом до нормативного часу та чисельності осіб, які працюють.

Для отримання $i_{он}$ необхідно розрахувати відношення розміру середньої зарплати жінок (перерахованої в еквіваленті повної зайнятості) та аналогічного показника для чоловіків.

Для отримання $i_{здг}$ необхідно розрахувати відношення середнього часу, який жінки витрачають на неоплачувану роботу у домашньому господарстві, та аналогічного показника для чоловіків.

Висновки. Запропоновані підходи можна використовувати для розрахунку субіндексу гендерної рівності у сфері зайнятості, який, своєю чергою, може бути складовою загального індексу гендерної рівності. Для здійснення таких розрахунків необхідно забезпечити отримання необхідних даних, тобто проведення обстежень бюджетів часу. Отримані таким чином дані дадуть можливість більш об'єктивно оцінити ситуацію як всередині країни, так і більш коректно зробити порівняння на міжнародному рівні.

Література:

1. Глобальний звіт про гендерні розриви за 2022 рік. URL : <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2022/> (дата звернення : 17.10.2022).
2. Gender equality in the world of work. Towards a transformative and measurable agenda for more equal societies (2020). URL : https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_751914.pdf (дата звернення : 17.10.2022).
3. Оніщик Ю., Семігіна Т., Пожидаєва О. Подолання гендерної нерівності в Україні : політико-правовий, соціальний та освітній виміри. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса, 2020. № 4 (133). С. 109-116. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2020-4-14>.
4. Rudolf Andorka. Time Budgets and Their Uses. *Annual Review of Sociology*. 1987. Vol. 13. P. 149-164.
5. Jay Stewart. Getting Started with Time-Use Data. *Electronic International Journal of Time Use Research*. 2018. Vol. 14, No 1. P. 24-33. DOI: <https://doi.org/10.32797/jtur-2018-2>
6. Sandra L. Hofferth, Yoonjoo Lee, Sarah M. Flood, Deborah Carr. Physical Activity and Perceived Health: Can Time Diary Measures of Momentary Well-Being Inform the Association? *Electronic International Journal of Time Use Research*. 2018. Vol. 14, No 1. P. 1-23. DOI: <https://doi.org/10.32797/jtur-2018-1>
7. Leanne Roncolato, Natalia Radchenko. Women's labor in South Africa – Time spent doing simultaneous paid and unpaid work. *Electronic International Journal of Time Use Research*. 2016. Vol. 13, No 1. P. 58-90. DOI: <https://dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.58-90>
8. Georgios Papastefanou, David Zajchowski. Time for shopping – Social change of time use for shopping activities 1990–2012. *Electronic International Journal of Time Use Research*. 2016. Vol. 13, No 1. P. 109–131. DOI: <https://dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.109-131>
9. Sjoerd Van Halem, Evelien M. Hoeben, Wim Bernasco, Tom F. M. Ter Bogt. Measuring short and rare activities – Time diaries in criminology. *Electronic International Journal of Time Use Research*. 2016. Vol. 13, No 1. P. 1-33. DOI: <https://dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.1-33>
10. Макарова О. В. Статистика використання часу у фокусі гендерних досліджень. *Демографія та соціальна економіка*. Київ, 2019. №4 (38). С. 30-41
11. L'Association PTO (Part-Time Optimisation). *Офіційний сайт*. URL : <https://www.go-for-jobsharing.ch/fr/qui-sommes-nous/association-pto.html> (дата звернення : 17.10.2022).
12. Звіт про Глобальний індекс багатовимірної бідності за 2022 рік. URL: <https://hdr.undp.org/> (дата звернення : 17.10.2022).
13. Інформація из Швейцарии на 10 языках. URL : <https://www.swissinfo.ch/> (дата звернення : 17.10.2022).
14. Евростат. Браузер даних. URL : https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEQGES01/default/table?lang=en&category=labour.employ.lfsi.lfsi_emp (дата звернення : 17.10.2022).
15. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення : 17.10.2022).
16. Статистична база даних ЕЕК ООН. URL : <https://w3.unece.org/PXWeb2015/pjweb/ru/STAT/> (дата звернення : 17.10.2022)

References:

1. Global Gender Gap Report (2022). Retrieved from : <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2022/> [in Ukrainian].
2. Gender equality in the world of work. Towards a transformative and measurable agenda for more equal societies (2020) Retrieved from : https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_751914.pdf [in English].
3. Onishchuk, J., Semigina, T., & Pozhydaieva, O. (2020). Overcoming gender inequality in Ukraine: political, legal, social and educational dimensions. *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 4 (133), 109–116. doi: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2020-4-14> [in Ukrainian].
4. Andorka, R. (1987). Time Budgets and Their Uses. *Annual Review of Sociology*, 13, 149-164 [in English].
5. Stewart, J. (2018). Getting Started with Time-Use Data. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 14(1), 24-33. doi: <https://doi.org/10.32797/jtur-2018-2> [in English].

6. Hofferth, S., Yoonjoo Lee, Y., Flood, S., & Carr, D. (2018). Physical Activity and Perceived Health: Can Time Diary Measures of Momentary Well-Being Inform the Association? *Electronic International Journal of Time Use Research*, 14(1), 1-23. doi: <https://doi.org/10.32797/jtur-2018-1> [in English].
7. Roncolato, L., & Radchenko, N. (2016). Women's labor in South Africa – Time spent doing simultaneous paid and unpaid work. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 13(1), 58-90. doi: [https:// dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.58-90](https://dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.58-90) [in English].
8. Papastefanou, G., & Zajchowski, D. (2016). Time for shopping – Social change of time use for shopping activities 1990–2012. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 13(1), 109–131. doi: <https://dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.109-131> [in English].
9. Van Halem, S., Hoeben, E., Bernasco, W., & Ter Bogt, T. (2016). Measuring short and rare activities – Time diaries in criminology. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 13(1), 1–33. doi: <https:// dx.doi.org/10.13085/eIJTUR.13.1.1-33> [in English].
10. Makarova, O. V. (2019). Time Use Statistics in the Focus of Gender Studies. *Demography and social economy*, 4 (38), 30-41 [in Ukrainian].
11. PTO (Part-Time Optimisation). *Official web-site*. Retrieved from : <https://www.go-for-jobsharing.ch/fr/qui-sommes-nous/association-pto.html> [in English].
12. Global Multidimensional Poverty Index Report (2022). Retrieved from : <https://hdr.undp.org/> [in Ukrainian].
13. Information from Switzerland in 10 languages (2022). Retrieved from : <https://www.swissinfo.ch/> [in Rus.]
14. Eurostat. Data Browser. Retrieved from : https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEQGES01/default/table?lang=en&category=labour.employ.lfsi.lfsi_emp [in Ukrainian].
15. State Statistics Service of Ukraine. *Official web-site*. Retrieved from : <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
16. UNECE statistical database. Retrieved from : <https://w3.unece.org/PXWeb2015/pxweb/ru/STAT/> [in Rus.]

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License